

ХАРКІВСЬКИЙ ОСІННІЙ МАРАФОН ПСИХОТЕХНОЛОГІЙ: матеріали наук.-практ. конф., м. Харків, 27 жовтня 2018 р., ХНПУ імені Г.С.Сковороди. Харків: Діса плюс, 2018. 304 с. С. 69-71.
ISBN 978-617-7645-34-3

БАГАТОФАКТОРНИЙ ОПИТУВАЛЬНИК
«ОСОБЛИВОСТІ СУБ'ЄКТИВНОГО ПЕРЕЖИВАННЯ ЖІНКОЮ ВЛАСНОГО ЖИТТЯ»
МНОГОФАКТОРНИЙ ОПРОСНИК
«ОСОБЕННОСТИ СУБЪЕКТИВНОГО ПЕРЕЖИВАНИЯ ЖЕНЩИНОЙ СОБСТВЕННОЙ
ЖИЗНИ»
MULTIFACTORAL QUESTIONNAIRE
«FEATURES OF SUBJECTIVE EXPERIENCE BY A WOMAN OF OWN LIFE»
© *Тищенко Л.В., Варава Л.А., м. Маріуполь*

На сучасному етапі розвитку суспільства особливої значущості набувають індивідуально-психологічні параметри оцінки та переживання особистістю міжперсональних, внутрішньо сімейних та внутрішньо групових взаємовідносин. З цим пов'язане виникнення цілого ряду науково-психологічних категорій які стають предметом соціально-психологічних досліджень, наукового осмислення та послідууючого використання в практиці соціального та психологічного супроводу особистості.

На сьогодні актуальним напрямом соціально-психологічного вивчення та громадсько-соціальної підтримки виступає психологічне благополуччя жінки. Адже, як показує практика, жінка являється найбільш вразливою ланкою внутрішньо сімейних відносин. Модальність суб'єктивного переживання нею власного життя багато в чому залежить від стану актуальних між гендерних та між сімейних взаємин. Наявність будь якої форми насильства в структурі складно структурованих внутрішньо сімейних відносин безпосередньо впливає на якість життя жінки та її суб'єктивні переживання.

Традиційно феномен насильства пов'язується з фізичними діями агресивного характеру. Така форма насильства є найбільш очевидною та легко фіксується за зовнішніми фізіологічними параметрами. Однак в ситуації насильства як різновиду агресивної поведінки, спрямованої на іншого, поряд з діями фізичного характеру можуть мати місце такі форми насильства як сексуальне, економічне та психологічне. Вони, найчастіше, не є очевидними як для зовнішнього спостерігача так і для самого об'єкта насильницького впливу. Сутність цих форм насильства відображується поняттями «психологічна агресія» та «емоційне насильство».

Складність діагностування факту насильства у відношенні до жінки обумовлена наступним: по-перше, неочевидне психологічне насильство супроводжує будь-яку іншу форму насильницького впливу; по-друге, ознаки насильницького впливу протягом тривалого часу можуть бути латентними, а його наслідки – надзвичайно важкими; по-третє, свідоме бажання жертви насильницьких дій скривати факт насильства за різними мотиваційними підставами; і, нарешті, неусвідомлене заперечення факту насильства або суб'єктивне виправдання дій агресора.

Вважаючи на це, основним психологічним інструментом дослідження факту наявності або відсутності насильства у відношенні до жінки виступає вивчення специфіки суб'єктивного переживання нею власного життя. Адже, психоемоційними маркерами наявного насильства (у будь якій формі) являються: напруга, тривога, невпевненість, безсилля, залежність, безвихідність, почуття провини, страх, безправність, безпорадність, розгубленість, меншовартість.

Отже, актуальність та гострота проблеми сімейного насильства у відношенні до жінки, а також неоднозначність та складність феномену насильницького впливу, обумовлюють необхідність створення соціально-психологічного інструменту діагностичного характеру.

Метою розробленого нами *багатофакторного опитувальника «Особливості суб'єктивного переживання жінкою власного життя»* є виявлення прямих/непрямих форм наявного/прихованого насильства у відношенні до жінки в структурі внутрішньо сімейних відносин.

Зміст опитувальника та структура завдань спрямовані на вирішення наступних діагностичних *задач*:

1. Визначення особливостей суб'єктивної оцінки та модальності переживання жінкою різноманітних сфер і контекстів власних внутрішньо сімейних відносин як проєкції суб'єктивного благополуччя або неблагополуччя.
2. Виявлення певних сфер внутрішньо сімейних відносин, що виступають джерелом стійких негативних переживань та емоційних станів респонденток.
3. Здійснення якісного аналізу актуальних переживань жінки, пов'язаних із сферами її життя в сім'ї, та визначення наявних проблем і протиріч в кожній з них.
4. Аналіз можливих протиріч у відповідях респондентів як проєкції свідомого/неусвідомлюваного приховування факту внутрішнього сімейного насильства.

Теоретико-методологічною основою розробки представленого опитувальника виступає: визначення насильства як соціально-психологічного феномену (В.Беньямін, Ш.Берн, Д.Майерс, П.Павленок); вивчення специфіки сімейного насильства (Е.Гіденс, А.Квасневська, О.Кочемировська, Т.Сидоренкова); психологічне

визначення сутності складних переживань особистості (Ф.Василук, Ф.Бассін, О.Кочарян, Л.Кітаєв-Смик); дослідження феномену психологічного благополуччя особистості (А.Аргайл, Р.Вінховен, А.Вотермен, Е.Дісі, Е.Кологривова, О.Кронік, М.Норман, О.Осадько, Е.Позднякова, Р.Раян, К.Ріфф, П.Фесенко.); аналіз психологічних аспектів соціальної роботи (Ю.Швалб, Н.Максимова, С.Хоружий, І.Мигович); обґрунтування методів психодіагностики особистості (Б.Ананьєв, Ф.Березін, Л.Бурлачук, В.Нікадров, О.Кенберг).